

අනුරාධපුර මහා විහාරය සඳහා මානව කේන්ද්‍රීය උරුම කළමනාකරණ සංකල්පය භාවිතය සඳහා ඇති ප්‍රවණතාවයන් පිළිබඳ විමසුමක්

ඩබ්.එම්.සී. සඳරුවන්⁵²

ශ්‍රී ලංකියන් ක්‍රිස්තු පූර්ව 3 වැනි සියවසේ දී බුදු දහම ඇසුරින් ශිෂ්ටසම්පන්න සංස්කෘතියක් සකසා ගනී. දේවානම්පිය තිස්ස රජු විසින් මහමෙවුනා උයන පුජා කිරීමත් සමඟම තිස්සාරාමය ඇතුළු විහාරාංග මහා විහාර සීමාව තුළ නිර්මාණය වන අතර විහාර සංකීර්ණය පසුව මහා විහාරය ලෙසට පත් වෙමින් මෙරට ප්‍රධාන ථේරවාදී බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානය බවට පත් වේ. අනුරාධපුර, පොළොන්නරු ආදී යුග පසුකරමින් වර්තමානය දක්වා විවිධ රජදරුවන්, පාලකයන් තුළින් නවීකරණය වෙමින් පවති මෙම පුණ්‍ය භූමිය ලෝක උරුමයක් බවට පත් වී ඇත. ක්‍රිස්තු පූර්ව යුගයේ සිට මෙම භූමිය මානව මැදිහත්වීම්වලට ලක් වෙමින් පවතින ස්ථානයක් වන නිසාවෙන් ජීවමානත්වයක් පවතී. උරුමය හා බැඳී පවතින සංස්කෘතික, භාවමය හා ව්‍යවහාරික අගයන් නිසාවෙන් ස්ථානීය වටිනාකම් තවත් ඉහළ යයි. මෙකී ජීවමාන අගයන් ආරක්ෂා කර ගනිමින් උරුමය කළමනාකරණය කර ගැනීම සඳහා මානව කේන්ද්‍රීය යොමුවීමට ඇති ප්‍රවණතාවන් මෙහි දී අධ්‍යයනය කිරීම සිදු කරයි. ICROM ආයතනය විසින් 2003 වර්ෂයේ දී මානව කේන්ද්‍රීය උරුම කළමනාකරණ සංකල්පය හඳුන්වා දෙනු ලබන අතර ඉතාලිය, ජපානය, චීනය ආදී රටවල් මෙම ක්‍රමය සාර්ථකව භාවිත කරයි. ලංකාව තුළ ගාල්ල ලෝක උරුම නගරය තුළත්, කොළඹ නගරයට තදාසන්නයේ පැරණි ගොඩනැගිලි ද මෙම ක්‍රමවේදය තුළින් කළමනාකරණය කරයි. අනුරාධපුර මහා විහාරය සමස්ත ලෝක වාසිනට අයත් උරුමයකි. මෙම උරුමය කළමනාකරණයට මානව මූලික සංකල්පය භාවිත විය යුතු වන්නේ ස්ථානය හා සම්බන්ධ පාර්ශවකරුවන් ගණනාවක් මෙම උරුමය හා බද්ධව කටයුතු කරන නිසාවෙනි. මහා විහාරය හා ආසන්න කලාපයේ සිදු කරනු ලබන සංවර්ධන කටයුතු හා පරිපාලන කටයුතු සිදු කිරීමේ දී උරුමයේ ආරක්ෂාව, පැවැත්ම හා එහි ජීවමාණ ගුණය පිළිබඳව සැලකිලිමත් වෙමින් කටයුතු කිරීමත් ඒ සඳහා පාර්ශවකරුවන්ගේ මැදිහත් භාවයත් වැදගත් කර සලකමින් උරුම කළමනාකරණ සැලසුම් සකස් කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

ප්‍රමුඛ පද: මහාවිහාරය, උරුම කළමනාකරණය, මානව කේන්ද්‍රීය යොමුවීම

⁵² පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය, Chinthakasandaruwan13@gmail.com.